

Éric Vuillard

TAGESORDNUNG

ANŠLUS RAKOUSKA
V ŠESTNÁCTI OBRAZECH

REPORTÁŽNÍ ROMÁN

ARGO

TAGESORDNUNG

Éric Vuillard

TAGESORDNUNG

ANŠLUS RAKOUSKA
V ŠESTNÁCTI OBRAZECH

REPORTÁŽNÍ ROMÁN

ARGO

Cet ouvrage, publié dans le cadre du Programme d'aide à la publication F. X. Šalda, a bénéficié de la collaboration de l'Institut français de Prague.

Tato kniha vychází za pomoci programu na podporu publikační činnosti F. X. Šalda Francouzského institutu v Praze.

přeložil Tomáš Havel

Czech edition © Argo, 2018

© Actes Sud, 2017

Published by arrangement with the Lester Literary Agency

Translation © Tomáš Havel, 2018

ISBN 978-80-257-2593-1 (váz.)

ISBN 978-80-257-2688-4 (e-kniha)

Laurentu Évrardovi

I. TAJNÁ SCHŮZKA

Slunce je studená hvězda. Srdce má z ledových jehliček. Před jeho světlem se nic neschová. V únoru jsou stromy bez života, řeka strnula, jako by z pramene přestala vyvěrat voda a moře ji už nedokázalo polykat. Čas se zastavil. Je ráno, ticho, ani ptáček nezaspívá. Potom se ozve automobil, ještě jeden a zničehonic kroky, neviditelné siluety. Režisér třikrát zaklepal, ale opona se nezvedla.

Je pondělí, město se pohybuje za clonou z mlhy. Lidé se jako obvykle vydávají do zaměstnání, nastupují do tramvají, autobusů, proklouznou do horního patra a v třesnutém mraze se oddávají snění. 20. únor onoho roku ale nebyl den jako každý jiný. A přece se většina

lidí celé dopoledne dřela, zabraná do velkého, mravopočetného klamu jménem práce, zaujatá horlivou pantomimou, při níž se každým gestem němě vyjadřuje přijatelná pravda a soustředí se v ní hrdinství našich životů. Den tak uplynul klidně a obyčejně. Zatímco se všichni pohybovali sem tam mezi domovem a továrnou, mezi tržnicí a dvorkem, kde se věší prádlo, večer pak mezi kanceláří a výčepem, až konečně došli domů, před palácem na břehu Sprévy, daleko od uspokojující práce, daleko od rodinného života vysedali z automobilů ctihodní pánové. Úslužně jim byla otevřena dvířka, oni vystoupili ze svých velikých černých limuzín a jeden za druhým procházeli pod mohutnými pískovcovými sloupy.

Bylo jich čtyřiadvacet, poblíž opadaných stromů na nábřeží, čtyřiadvacet černých, kaštanových či koňakových svrchníků, čtyřiadvacet párů ramen vycpaných vlnou, čtyřiadvacet sak, vest a stejný počet elegantně střižených kalhot se širokými záložkami. Stíny pronikly velkou síní paláce předsedy Říšského sněmu; brzy už nebude Říšský sněm, nebude ani jeho

předseda, za pár let nebude ani budova sněmu, jen hromada dýmajících trosek.

Prozatím se smeká čtyřiadvacet plstěných klobouků, odhaluje se čtyřiadvacet holých hlav či věnečků bílých vlasů na skráních a v týle. Před vstupem na scénu se uctivě potřásá rukama. Ctihodní měšťané jsou na místě, ve velké síni; pronášejí žertovné i vážné průpovídky; jako bychom se octli na poněkud škrobeném začátku zahradní slavnosti.

Čtyřiadvacet postav svědomitě zdolalo první řadu schodů, potom polykali jeden stupeň po druhém, občas zastavili, aby neschvátili staré srdce, rukou křečovitě sevřeli mosaznou tyč zábradlí a s přivřenýma očima šplhali dál, ale elegantních balustrád a oblouků si nevšíмали, jako by šlapali jen v hromadách starého listí. Malým vchodem je navedli doprava a po několika krocích po šachovnicové dlažbě vystoupali nějakých třicet schodů vedoucích do druhého poschodí. Nevím, kdo byl v čele toho lanového družstva, vlastně na tom ani nezáleží, protože všech čtyřiadvacet muselo učinit totéž, projít stejnou cestou, zabočit doprava,

obejít schodišťovou šachtu a nakonec vstoupit dokořán otevřenými lítacími dveřmi do salonu po levé straně.

Říká se, že v literatuře je vše dovoleno. Mohl bych je tedy nechat se donekonečna točit po Penrosově schodišti, nikdy by už nemohli stoupat ani klesat, neustále by činili jedno i druhé zároveň. Ve skutečnosti na nás takto působí knihy. Slova vytvářejí svůj vlastní čas a ten, ať už stojí, či plyne, ať už je neprostupný či zhuštěný, stěsnaný, natažený či sypký, pokaždé ochromuje pohyb a vyvolává úděs. Naše postavy zůstanou navždy v paláci jako v zakletém zámku. Jen co vstoupily, zkameněly, znehybněly jako zasažené bleskem. Dveře zůstaly zároveň otevřené i zavřené, lišty jsou ohmatané, utržené, zničené či přetřené. Schodiště se leskne, ale je prázdné, lustr se třpytí, ale nesvítí. Veškerý čas zachycený v jediném okamžiku. Tak Albert Vögler vystoupal po schodech až na první odpočívadlo, kde si sáhl na falešný límeček, potí se, pot z něj přímo lije a cítí lehkou závrať. Pod velikým zlatým lampionem osvětlujícím schody si upravuje

vestu, rozepíná knoflíček u krku a uvolňuje límeček. Možná se na odpočívadle zastavil i Gustav Krupp a prohodil k Albertovi soucitné slovo, nějakou drobnou průpovídku o stáří, zkrátka vyjádřil solidaritu. Potom Gustav pokračoval v cestě a Albert Vögler na pár chvil pod tím lustrem, pod velikou pozlacenou rostlinou s ohromnou světelnou koulí uprostřed, osaměl.

Konečně vešli do salonku. Wolf-Dietrich, osobní tajemník Carla von Siemense, chvílku jen tak postál u francouzského okna, očima bloumal po vrstvičce jinovatky na balkoně. Chvilku pohledem bloumá mezi padající bavlnou, uniká z dosahu světa pletich a podrazů. Ostatní zatím tlachají, kouří doutníky Montecristo, klábosí o barvě jejich krycího listu, krémový či šedý, kdo má raději lahodnou chuť, kdo dává přednost kořeněné, všichni mají nejradši doutníky s pořádným průměrem, jako kost z kýty, roztržitě přitom mačkají prsteny z ryzího zlata a Wolf-Dietrich se zatím před oknem oddává snění, vznáší se mezi holými větvemi a pluje po Sprévě.

Pár kroků od něj si Wilhelm von Opel posouvá velké kulaté brýle z očí na čelo a zase zpátky, obdivuje jemně vymodelované štukové figury zdobící strop. Je dalším z těch, jejichž rod se k nám vyšvihl z hlubin věků, na počátku stál drobný vlastník půdy ve farnosti Braubach, který zahájil postupné hromadění říz a řádů, pozemků a funkcí, nejprve úřednických, posléze i purkmistrovských, dokud Adam – poté, co vyšel z matčiny tajuplných útrob a osvojil si veškeré zámečnické dovednosti – nesestrojil zázračný šicí stroj, jenž se stal skutečným počátkem jejich zářivého vzestupu. Přitom nic nevymyslel. Nechal se zaměstnat u továrníka, díval se kolem sebe a pak, aby se neřeklo, trochu vylepšil stávající typy. Vzal si za manželku Sophii Schellerovou, s ní dostal významné věno, a svůj první model pojmenoval po ní. Od té doby výroba jen rostla. Stačilo několik let a šicí stroj si vydobyl své místo na slunci, doba k němu nazrála a lidé si ho zvykli používat. Jeho skuteční vynálezci přišli příliš brzy. Když měl Adam Opel úspěch se šicími stroji zaručený, vrhl se na výrobu

velocipedu. Jednou v noci však pootevřenými dveřmi zaslechl zvláštní hlas; vlastní srdce se mu najednou zdálo chladné, tolik chladné. Nebyli to vynálezci šicích strojů, kteří by žádali licenční poplatky, nebyli to jeho dělníci, kteří by si nárokovali část zisků, byl to Bůh a sháněl se po jeho duši; bylo načase ji vrátit.

Podniky ale neumírají jako lidé. Jsou to zvláštní, nehynoucí organismy. Značka Opel dál prodávala jízdní kola, později i automobily. Když zakladatel firmy zemřel, firma zaměstnávala už patnáct set lidí. Od té doby jen rostla. Podnik je osoba, jejíž veškerá krev stoupá do hlavy. Říká se tomu právnická osoba. Žije mnohem déle než my. A tak onoho 20. února, když Wilhelm medituje v salonku paláce předsedy Říšského sněmu, je společnost Opel už starou dámou. Dnes je už jen impériem v rámci jiného impéria a s šicími stroji starého Adama má pramálo společného. Opel je velice bohatá stará dáma, každopádně tak stará, že si jí už téměř nikdo nevšimne, stala se součástí krajiny. Společnost Opel je dnes mnohem starší než spousta států, starší než Libanon, dokonce